

**Prioritetna oblast: Podrška djeci u stanju socijalne potrebe
(siromašne i povratničke porodice, djeca bez roditeljskog staranja)**

**Posebno usmjereni projekat:
«Zajedno sa djecom do njihovih prava»
realizovan od strane Centra za socijalni rad, Bugojno
u partnerstvu sa NVO «Sunce» Bugojno**

Projekat je omogućio kvalitetan pristup u rješavanju problematike nemogućnosti reidentifikacije korisnika socijalne/dječije zaštite i procjene uticaja neostvarivanja prava na dječiji doplatka na odnose u porodici od strane Centra za socijalni rad Bugojno zbog neadekvatne tehničke opreme i nepostojanja baze podataka. Projekat je tretirao i nedovoljno osviješćenu javnost po pitanju socijalne dječije problematike, te problematiku nedovoljne educiranosti djece i roditelja iz porodica sa poremećenim odnosima o dječijim pravima, te ostvarivanju prava iz sfere socijalne/dječije zaštite.

Projekat «Zajedno sa djecom do njihovih prava» je pokrenut od strane Centra za socijalni rad, u partnerstvu sa NVO «Suncem», u cilju poboljšanja kvaliteta pruženih usluga i pomoći u ostvarivanju dječijih prava promovirajući dječija prava i doprinoseći povećanoj informisanosti građana o pravima djece.

Postignuti su sljedeći rezultati:

1. Uspostavljena je jedinstvena baza podataka o djeci korisnicima socijalne zaštite obuhvaćenim Akcionim planom promovisanja reforme sistema dječije zaštite u općini Bugojno
2. Povećan je nivo svijesti lokalne zajednice o dječijoj problematici i potrebama ove djece
Centar za socijalni rad je u okviru aktivnosti 'reidentifikacija korisnika i otkrivanje novih slučajeva socijalne zaštite dječije populacije' izvršio obilazak svih korisnika dječijeg doplatka po postojećoj evidenciji Centra. Kvalitetna saradnja sa predstavnicima MZ je potvrđena kroz davanje svih potrebnih informacija za rad volontera na terenu i podrške projektu.

Terenski obilazak je olakšan obezbjeđivanjem auta za Centar za socijalni rad, kao što je bilo predviđeno u projektu kroz dodatno učešće Centra za socijalni rad kao javne ustanove, Općine Bugojno te nadležnog Ministarstva zdravstva i socijalne politike SBK.

Ovim je potvrđeno razumijevanje o značaju pokrenutih projektnih aktivnosti, te pružena podrška od strane Općine Bugojno i Ministarstva zdravstva i socijalne politike SBK u cilju poboljšanja usluga socijalne zaštite za građane/ke općine Bugojno, kao i statusa Centra za socijalni rad u sferi razvoja socijalne politike na lokalnom nivou.

Nakon petomjesečnih terenskih obilazaka korisnika na području općine Bugojno, ukupan broj evidentiranih korisnika/porodica je 520, odnosno ukupan broj djece je 1.137.

Obilazak korisnika i uzimanje socijalno anamnestičkih podataka omogućio je volonterima i zaposlenicima CSR da uvide stvarnu situaciju korisnika u njihovom svakodnevnom životnom kontekstu. Komentari volontera su bili da su iznenađeni brojnošću i težinom siromaštva koje su vidjeli na terenu. Takođe su na pojedinim terenima nailazili na opšte depresivno stanje kod ljudi koji su se pomirili sa svojom bijedom i ne čine nikakve korake da nešto poboljšaju u svom životu. Volonteri su takođe primjetili da postoji velika razlika po pitanju socijalne situacije u gradskom i seoskom području. U seoskim područjima siromaštvo je daleko izražajnije nego u gradskom području.

Podaci prikupljeni na terenu su unošeni u *bazu podataka*, tj. posebno kreiranim i uspostavljenim software-om u CSR. Ova baza podataka je omogućila: jednostavno i brzo praćenje podataka o korisnicima dječije zaštite, pokazatelj o broju novootkrivenih slučajeva na terenu, kvalitetnije i sveobuhvatnije podatke o korisnicima kroz izvršene uviđaje na terenu i bolje upoznavanje potreba djece i porodica od strane zaposlenika CSR. Zahvaljujući nabavljenom autu, te uspostavljenj bazi, CSR Bugojno je omogućeno i dalje ažuriranje i praćenje podataka, te stanja na terenu po pitanju korisnika dječijeg doplatka i dr. , što je ustvari aspekt samoodrživosti pokrenutih procesa.

Radionice za djecu u MZ i edukativne radionice za roditelje su realizovane u trećoj fazi projekta s ciljem povećanja osviješćenosti o dječijim pravima i pravima iz socijalne/dječije zaštite. Ujedno je promovisan i Akcioni plan promovisanja reforme sistema dječije zaštite općine Bugojno i distribuiran promotivni materijal. Na radionicama je prisustvovalo 119 djece i 105 roditelja. Dok su radionice za djecu zastupale kreativan, edukativna i stručni aspekt i ujedno omogućavale socijalizaciju i druženje djece, radionice za roditelje su imale ozbiljniji karakter omogućavajući interakciju i diskusiju o gorućim temama bitnim za roditelje. Učesnici radionice su konstatovali da loše materijalne prilike u porodici negativno utiču i otežavaju odgoj i brigu o djeci. Takođe su naveli da u BiH nije sistemski regulisana dječija zaštita i da samim tim država krši dječija prava svojom lošom zdravstvenom i socijalnom zaštitom. Na radionicama je istaknuto da je najčešći oblik kršenja dječijih prava je pravo na zdravstvenu zaštitu.

U okviru projekta je izrađen *promotivni materijal* u vidu pamfleta u koji su uključene osnovne informacije o pravima djeteta, o Državnom akcionom planu za djecu i općinskom Akcionom planu promocije reforme sistema dječije zaštite, te uslovima i načinu ostvarivanja prava na dječiji doplatka i druga prava za djecu po Zakonu o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom SBK. Pamflet je distribuiran u cilju povećanja osviješćenosti lokalne zajednice po pitanjima dječijih prava i prava iz socijalne/dječije zaštite.

Implementing partneri su mišljenja da je buduće projektne aktivnosti potrebno usmjeriti na ruralna područja gdje postoji veliki interes za radioničarski grupni rad i kod djece i kod roditelja, a do sada ova kategorija stanovništva nije imala priliku da se uključi o ovakve aktivnosti.

U narednom periodu neophodno je u većoj mjeri razvijati volonterizam u lokalnoj zajednici jer se pokazalo da je u redovne poslove CSR-a neophodno uključivati volontere koji mogu doprinijeti poboljšanju usluga koje pružaju Centri svojim korisnicima. Sve veći obim poslova u Centru, uz problem nemogućnosti upošljavanja novog kadra, stvara potrebu angažovanja volontera koji će imati priliku da steknu određeno praktično znanje i iskusto što predstavlja polaznu tačku za zapošljavanje.

Realizacijom projekta je još jednom potvrđeno da bez terenskog obilaska i na licu mjesta izvršenog uvida u stambeno materijalne prilike kod svakog korisnika, nema jasnog i tačnog uvida u socijalnu/dječiju problematiku kao ni sagledavanja i shvatanja svakog pojedinačnog problema u porodicama.

**Prioritetna oblast: Podrška odgojno zanemarenoj i zapuštenoj djeci/
Nasilje nad djecom**

Posebno usmjereni projekat:

«Bugojno-grad po mjeri sve djece 2»

realizovan od strane Centra za socijalni rad, Bugojno u partnerstvu sa:

Aktiv pedagoga, O.Š. «Drvetine», O.Š. «Bristovi»,
Srednja tehnička škola i Srednja stručna škola, Bugojno

U okviru ovog projekta je zastupljen multidisciplinarni (socijalni radnik, pedagog, psiholog) pristup radu sa djecom i roditeljima kako bi se kvalitetno rješavao problem odgojne zanemarenosti. Prema mišljenju stručnog projektnog tima, samo na taj način se mogu postići rezultati rada i na vrijeme reagovati da odgojno zanemareno dijete ne postane delinkventno dijete ili maloljetnik prema kome su izrečene kaznene mjere. Rad sa odgojno zanemarenom djecom na način planiran ovim projektom doprinosi edukaciji ove djece i roditelja dajući im pozitivne i društveno prihvatljive modele ponašanja, primjere kako da kvalitetno provode svoje slobodno vrijeme i razviju samopoštovanje i osjećaj vrijednosti. Ovakav rad je takođe dobra prevencija maloljetničkoj delinkvenciji koja je sve izražajnija u zajednici. Projekat je značajan i sa aspekta primjene metoda socijalnog rada, tj. metode grupnog rada uz standardnu primjenu metode individualnog savjetodavnog rada sa djetetom i roditeljem u sferi problematike odgojne zanemarenosti.

Projekat predstavlja nastavak i nadgradnju u odnosu na aktivnosti pokrenute u okviru projekta »Bugojno - grad po mjeri sve djece« u 2004. godini. Nastavak projekta je pokrenut je s ciljem pružanja podrške odgojno zanemarenoj djeci i mladima putem multidisciplinarnog pristupa i kroz animiranje lokalne zajednice za ovu rješavanje ove problematike. Projektom je predviđeno uključivanje 90 djece, a na radionicama je bilo prisutno 104 djece.

Početne projektne aktivnosti su bile usmjerene na **izradu priručnika** kreiranog u vidu trening materijala s ciljem obezbjeđivanja osnovnih uputstva i smjernica za vođenje radionica. Priručnik je distribuiran prilikom dvodnevne **obuke voditelja radionice i volontera** kojom je bilo obuhvaćeno 10 učesnika (nastavnici i volonteri). Obuka je provedena s ciljem razvoja sposobnosti i vještina fascilitatora, kao i razvoj empatijskih stilova voditelja u radu sa socijalno ugroženom kategorijom djece. Treningom trenera su fasilitirali pedagog-psiholog/trener i socijalni radnik. Na ovaj način je CSR razvio bazu fascilitatora i za buduće projekte sličnog tipa.

Za **radioničarski rad u CSR** je provoden kroz grupni rad koji je imao veoma važnu ulogu u jačanju slike korisnika o sebi i izgradnje samopouzdanja kod ove grupe djece. Provođenjem radioničarskog rada na teme: komunikacije (aktivnog slušanja, verbalna i neverbalna komunikacija), različitosti, tolerancija, osjećaji i dr., CSR je postao mjesto ne samo intervencije, već stalne prevencije i edukacije.

Radionički rad u područnim školama, O.Š. »Bristovi« i O.Š. «Drvetine» obuhvatio je po 15 djece u svakoj od škola. Djeca koja su učestvovala na radionicama su odabrana od strane nastavnog kadra koji su u svom radu prepoznali potrebu za dodatnim radom sa istom. Realizacijom radionica u ovim područnim školama utvrđeno je da postoji veliki interes ove djece za radioničarski rad jer po prvi put imaju priliku da se druže i uče na jedan drugačiji način i da im učenje bude dio zabave.

Radioničarski rad u Srednjoj stručnoj i Srednjoj tehničkoj školi je obuhvatio dvije grupe od po 15 mladih osoba koji su prepoznati od strane pedagoga tih škola. Radioničarski način rada se ne primjenjuje kroz nastavu, gdje su većinom učenici posmatračni/pasivni, a ne aktivni učesnici. Na ovim

radionicama učesnici su mogli aktivno učestvovati, razgovarati o svim problemima, razmijeniti iskustva a i saznati što ih interesuje. Radionice su im omogućile da pronađu sebe, jačaju ličnost i povećaju samopouzdanje što potvrđuje korisnost i uspješnost istih.

Petomjesečni rad **savjetovališta za djecu i roditelje** u ovom projektu se pokazao kao izuzetno koristan individualni tretman. Zajedničkim radom pedagoga i socijalnog radnika sa djecom identifikovanom na radionicama i uključivanje njihovih roditelja u rješavanje problema, postignut je značajan kvalitet koji se ogleda u pozitivnim pomacima u ponašanju djeteta u školi i kod kuće, a takođe i boljim uključivanjem u zajedničke aktivnosti koje je voditelj radionice organizirao na radionicama. Ovakav način rada će se i u budućnosti primjenjivati.

Aktivnosti **istraživanja po pitanju problematike odgojno zanemarene djece** su uključivale kreiranje upitnika, distribuciju i obradu rezultata ispitivanja prema:

1. **institucijama** koje se bave problematikom odgojno zanemarene djece ispitivanje stavova i mišljenja stručnih institucija o pojavi odgojne zanemarenosti, učestalosti i načinima rješavanja problema odgojno zanemarene djece,
2. **korisnicima obrazovnog sistema** s ciljem ispitivanja stavova i mišljenja nastavnika, roditelja i učenika o problematici odgojno zanemarene djece.

Rezultati ispitivanja su prezentirani i diskutovani na posljednjem **Okruglom stolu**, te slijede neke od preporuka:

- problem odgojne zanemarenosti evidentan je od predškolskog uzrasta te je neophodno u daljim aktivnostima raditi sa ovom populacijom djece;
- evidentan je pad autoriteta kod roditelja, odgajatelja i prosvjetnih radnika, kao i problem nedostatka ljubavi za djecu; uticaj okoline i homogenizacija ove djece
- obavezan nastavak radioničarskog rada (djeca, roditelji, nastavni kadar)
- neophodna saradnja i koordinacija profesionalaca koji djeluju u sferi dječije zaštite,
- neophodno otvaranje Centra za dnevni boravak rizičnih grupa djece i dr.

Održana su tri (3) **okrugla stola**. Dva tematska okrugla stola su bila edukativnog karaktera i namijenjeni su korisnicima/roditeljima. Obradene su teme: »Nasilje u porodici i među djecom«, i »Odgojne metode i stilovi roditelja«. Cilj održavanja Okruglog stola prema institucijama je razmjena iskustava i bolja saradnja svih institucija i NVO koje se bave problematikom odgojno zanemarene djece. **Prema mišljenju implementing partera, neophodno je i dalje realizirati radionice za djecu i roditelje u udaljenim seoskim područjima.**

Primjena radioničarskog rada u sklopu kojeg korisnici imaju punu slobodu izražavanja svojih razmišljanja, pokazala se kao izuzetno dobar metod učenja kroz zabavu i igru, kao i savladavanja životnih poteškoća. Učesnici su uvidjeli prednosti zajedničkog, partnerskog odnosa u rješavanju pojedinih situacija.

ERROR: stackunderflow
OFFENDING COMMAND: ~
STACK: